

STANDARDY BHP

17.3 System pierwszej pomocy

Standard zawiera minimum wymagań, jakie należy spełnić dla zapewnienia skutecznego i zgodnego z regulacjami prawnymi systemu pierwszej pomocy w zakresie jej organizacji, funkcjonowania i sposobów postępowania. To zasady, które należy stosować w przypadku konieczności ratowania człowieka w stanie nagłego zagrożenia dla zdrowia lub życia, zanim możliwe będzie udzielenie specjalistycznej pomocy medycznej.

UWAGA

Terminem **pierwsza pomoc** określa się zbiór czynności podejmowanych w celu ratowania człowieka w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego, wykonywanych przez osobę znajdującą się w miejscu zdarzenia. Do udzielania pomocy wykorzystuje się wyroby medyczne, systemy i zestawy zabiegowe.

Aby system pierwszej pomocy był skuteczny, należy zapewnić infrastrukturę sprzętową, procedury ratownicze, skuteczną komunikację oraz przeszkoloną w zakresie udzielania pierwszej pomocy kadrę.

A. ORGANIZACJA SYSTEMU PIERWSZEJ POMOCY

1. System pierwszej pomocy organizuje kierownictwo budowy. Takie rozwiązanie gwarantuje pracownikom oraz innym osobom przebywającym na budowie, które znalazły się w sytuacji nagłego zagrożenia zdrowia, szybką i skuteczną pomoc oraz opiekę do czasu przybycia wykwalifikowanych służb ratowniczych.
2. Opis systemu pierwszej pomocy jest elementem **Planu BIOZ (2)**.
3. Organizacja systemu pierwszej pomocy wymaga:
 - rozpoznania zagrożeń, ich źródeł, specyfiki, prawdopodobieństwa wystąpienia niepożądanych zdarzeń oraz potencjalnych skutków ich negatywnego oddziaływania na zdrowie i życie,
 - doboru sprzętu ratowniczego dostosowanego do potencjalnych stanów i urazów, (rodzaj, skład, ilość i rozmieszczenie na terenie budowy),
 - określenia zakresu odpowiedzialności za organizację i zapewnienie sprawnego systemu pierwszej pomocy na poszczególnych szczeblach struktury organizacyjnej budowy,
 - zapewnienia kadry, która szybko i skutecznie zareaguje w sytuacji kryzysowej,
 - ustalenia procedur alarmowych, ratowniczych i ewakuacyjnych,
 - określenia zasad skutecznej komunikacji w sytuacji kryzysowej i zapewnienia kanałów komunikacji,
 - zapewnienia właściwie oznakowanych dróg dojazdowych i ewakuacyjnych,
 - określenia procedur nadzoru nad wdrożeniem, utrzymaniem, aktualizacją i doskonaleniem systemu pierwszej pomocy.
4. Podwykonawca/ **organizator pracy (8)** ma obowiązek zaangażować się w organizację systemu pierwszej pomocy. W razie potrzeby powinien również udzielić takiej pomocy. W szczególności jest zobowiązany:
 - zapewnić stałą obecność osób wyznaczonych i przeszkolonych do udzielania pierwszej pomocy podczas realizacji robót i poinformować o nich swoich pracowników,
 - zapewnić materiały i wyposażenie niezbędne do udzielania pierwszej pomocy,
 - zapoznać pracowników z obowiązującym na budowie systemem pierwszej pomocy, w tym:
 - ze sposobem informowania służb ratunkowych,
 - ze sposobem informowania osób wyznaczonych i przeszkolonych do udzielania pierwszej pomocy oraz prowadzenia akcji ratowniczej z ramienia kierownictwa budowy,
 - z informacją dotyczącą dojazdu służb ratunkowych na plac budowy.

5. Każdy pracownik ma obowiązek udzielenia pierwszej pomocy osobie poszkodowanej, która jest w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia. Działania powinny być prowadzone do czasu przybycia osób wyznaczonych do tych zadań lub służb ratunkowych.
6. Osoby przeszkolone w zakresie udzielania pierwszej pomocy i wskazane w łańcuchu reakcji są odpowiedzialne za:
 - niezwłoczne udzielenie pierwszej pomocy, zgodnie z nabytymi umiejętnościami (z wykorzystaniem dostępnego sprzętu i materiałów ratowniczych),
 - kierowanie akcją ratunkową i ewakuacyjną do czasu przybycia służb ratunkowych,
 - bieżące monitorowanie stanu apteczek.

B. ORGANIZACJA SYSTEMU PIERWSZEJ POMOCY

Sprzęt ratowniczy – apteczki pierwszej pomocy

1. Na terenie budowy powinny być dostępne materiały, wyroby medyczne i sprzęt do udzielania pierwszej pomocy (apteczki).
2. Liczba, usytuowanie i wyposażenie apteczek powinny być ustalone w porozumieniu z lekarzem sprawującym profilaktyczną opiekę zdrowotną nad pracownikami, z uwzględnieniem:
 - potencjalnych stanów i urazów zagrażających zdrowiu i życiu, do jakich może dojść na terenie budowy,
 - maksymalnej liczby osób wykonujących prace na terenie budowy,
 - źródeł ryzyka na istniejących obiektach i czynnych zakładach;
 - rozproszenia i lokalizacji stanowisk pracy, obiektów inżynierskich, baz sprzętowych, zaplecza biurowego i socjalnego (szatnie, umywalnie, jadalnie) i punktów ochrony budowy.
3. Pojazdy i maszyny budowlane wykorzystywane podczas prac budowlanych powinny być wyposażone w apteczki, których minimalny skład jest zgodny z DIN 13164.
4. Apteczka pierwszej pomocy powinna spełniać wymagania norm UE (minimum DIN 13157) i zawierać między innymi:
 - środki opatrunkowe (kompresy jałowe, bandaże, gazy i siatki opatrunkowe, plastry),
 - środki do tamowania krwi (opatrunki chłonne, uciskowe, koagulacyjne),
 - materiały do stabilizacji i unieruchomienia kończyn lub innych części ciała (chusty, temblaki, szyny, kołnierze ortopedyczne),
 - środki do opatrywania poparzonej skóry i błon śluzowych (sterylne opatrunki hydrożelowe, myjki do ran i aparaty do płukania oczu),
 - środki i urządzenia do podtrzymywania życia (ustniki, maski CPR – stosowane podczas sztucznego oddychania),
 - zaleca się wyposażenie budowy w Automatyczny Defibrylator Zewnętrzny (AED) - urządzenie, które za pomocą poleceń głosowych i wizualnych prowadzi przez procedurę bezpiecznej defibrylacji w sytuacji zatrzymania krążenia,
 - środki antyseptyczne i dezynfekcyjne,
 - folię NFC – tzw. koc ratunkowy,
 - materiały zapewniające bezpieczeństwo osobom udzielającym pierwszej pomocy (rękawiczki i okulary ochronne, płyn do odkażania rąk, sprzęt do oznakowania miejsca zdarzenia),
 - materiały pomocnicze (nożyczki, pęsety, zbijak do szyb),
 - instrukcję udzielania pierwszej pomocy z telefonami alarmowymi,
 - wykaz asortymentu - skład apteczki.
5. Zaleca się, aby jedna apteczka z ww. wyposażeniem przeznaczona była na każdych 20 pracowników. Jest to warunek konieczny do spełnienia również przy mniejszej liczbie osób przebywających na budowie.
6. Apteczka powinna być wykonana z materiału odpornego na zabrudzenia, zgniecenia, wilgoć i zapylenie, a jej konstrukcja powinna uwzględniać konieczność przemieszczania się i dotarcia do poszkodowanego w trudno dostępnym miejscu (właściwa jest torba przenośna lub plecak).

7. Miejsce usytuowania apteczki i AED powinno być oznakowane (rys. 1, 2) i stale dostępne dla wszystkich osób przebywających na budowie.

Rysunek 1 Oznakowanie miejsca usytuowania apteczki

Rysunek 2 Oznakowanie miejsca usytuowania AED

8. W miejscu usytuowania apteczki i AED należy umieścić:
- informację o osobach wyznaczonych i przeszkolonych do udzielania pierwszej pomocy oraz prowadzenia akcji ratowniczej z ramienia kierownictwa budowy – łańcuch reakcji (wzór formularza łańcuch reakcji zawarto w Załączniku 1).
 - informację na temat lokalizacji budowy i najbliższego wjazdu na jej teren - dane adresowe, koordynaty – Plan dojazdu (wzór formularza Plan dojazdu zawarto w Załączniku 2),
 - instrukcję udzielania pierwszej pomocy wraz z telefonami alarmowymi do służb ratunkowych.
9. Miejsce usytuowania apteczek i AED należy zaznaczyć piktogramami (rys. 1, 2) w Planie zagospodarowania terenu budowy – części rysunkowej **Planu BIOZ (2)**.
10. Pracownicy powinni zostać poinformowani o lokalizacji i zawartości apteczek podczas szkolenia informacyjnego i instruktażu przed rozpoczęciem pracy.
11. Apteczki pierwszej pomocy należy sprawdzać pod kątem ich rozmieszczenia i wyposażenia. Przeglądu apteczek dokonuje się:
- każdorazowo po udzielaniu pierwszej pomocy,
 - po zmianie organizacji placu budowy,
 - okresowo, nie rzadziej niż raz w miesiącu.
- Brakujące wyposażenie należy uzupełniać na bieżąco (do stanu zgodnego z wykazem asortymentu).

Sprzęt ratowniczy – punkty pierwszej pomocy

12. Punkty pierwszej pomocy należy organizować w zależności od:
- wielkości budowy,
 - rodzaju prowadzonych robót i związanych z nimi zagrożeń,
 - potencjalnych stanów i urazów zagrażających zdrowiu i życiu.
13. Liczba, usytuowanie i wyposażenie punktów pierwszej pomocy powinny być ustalone w porozumieniu z lekarzem sprawującym profilaktyczną opiekę zdrowotną nad pracownikami.
14. Punkt pierwszej pomocy powinien spełniać wymagania przepisów. Takie miejsce musi być:
- oddzielnym pomieszczeniem lub wyodrębnionym miejscem o wystarczającej powierzchni, wyposażonym w umywalki z ciepłą i zimną wodą, a także ogrzewanie, oświetlenie i wentylację (zgodnie z wymaganiami określonymi w przepisach techniczno-budowlanych i polskich normach),
 - oznakowane (rys. 3),
 - stale dostępne dla wszystkich osób przebywających budowie,
 - wyposażone w niezbędny sprzęt i środki do udzielania pierwszej pomocy (apteczki) oraz instrukcję udzielania pierwszej pomocy, wykaz telefonów alarmowych do służb ratunkowych, łańcuch reakcji, Plan dojazdu,
 - wyposażone w niezbędne meble (krzesła, kozetka, biurko) oraz w pojemnik na odpady medyczne.

Rysunek 3 Oznakowanie punktu pierwszej pomocy

15. Punkt pierwszej pomocy powinien być zlokalizowany w miejscu, do którego szybko może dotrzeć osoba poszkodowana i służby ratunkowe.
16. Lokalizację punktów pierwszej pomocy należy zaznaczyć piktogramami (rys. 3) w Planie zagospodarowania terenu budowy – części rysunkowej **Planu BIOZ (2)**.
17. Pracownicy powinni być informowani o lokalizacji punktów pierwszej pomocy podczas szkolenia informacyjnego i instruktażu przed rozpoczęciem pracy.

Osoby przeszkolone do udzielania pierwszej pomocy

18. Osoby wyznaczone do udzielania pierwszej pomocy powinny mieć wiedzę i umiejętności w tym zakresie oraz znać system pierwszej pomocy obowiązujący na budowie.
19. Ustalając minimalną liczbę osób przeszkolonych do udzielania pierwszej pomocy, należy uwzględnić liczbę pracowników własnych, podwykonawców oraz innych osób przebywających na budowie. Należy to zorganizować w taki sposób, aby w razie potrzeby w każdym miejscu i w każdym momencie znalazły się osoby, które podejmą niezbędne działania ratunkowe.
20. Informacja o osobach wyznaczonych i przeszkolonych do udzielania pierwszej pomocy oraz prowadzenia akcji ratowniczej z ramienia kierownictwa budowy znajduje się w Łańcuchu reakcji. Taki wykaz powinien być zawsze aktualny.
21. Każdy pracownik na budowie powinien mieć podstawową wiedzę z zakresu udzielania pierwszej pomocy. Należy ją przekazać:
 - w ramach szkolenia informacyjnego mającego na celu zapoznanie pracownika z **Planem BIOZ (2)**,
 - podczas szkoleń w dziedzinie BHP organizowanych przez pracodawcę/ **organizatora pracy (8)**,
 - podczas instruktażu stanowiskowego prowadzonego przez osobę sprawującą **nadzór bezpośredni**
 - **dedykowanych szkoleń z pierwszej pomocy organizowanych na budowie dla pracowników (9)**.
22. Zaleca się organizowanie na budowie regularnych ćwiczeń scenariuszy ratunkowych i prób awaryjnych. Takie postępowanie ma na celu utrzymanie w gotowości i zapewnienie skuteczności działania systemu pierwszej pomocy w razie rzeczywistego zagrożenia. W ćwiczeniach powinni uczestniczyć pracownicy kierownictwa budowy i firm podwykonawczych.
23. Zaleca się włączenie do systemu pierwszej pomocy na budowie ratowników kwalifikowanej pierwszej pomocy (KPP).

Instrukcja udzielania pierwszej pomocy

24. Instrukcję udzielania pierwszej pomocy należy umieścić w miejscach łatwo dostępnych dla pracowników (szatnie, stołówki, sala konferencyjna, tablice informacyjne), a także obowiązkowo przy każdej apteczce pierwszej pomocy.
25. Instrukcja udzielania pierwszej pomocy, jej treść i rozmieszczenie powinny być monitorowane i na bieżąco aktualizowane.

C. AKTUALIZACJA SYSTEMU PIERWSZEJ POMOCY

1. Celem aktualizacji systemu pierwszej pomocy jest jego doskonalenie, co zapewni sprawną i skuteczną pomoc osobom poszkodowanym.
2. Przegląd i aktualizacja tego systemu powinny być dokonywane po każdym zdarzeniu wymagającym udzielenia pierwszej pomocy.
3. Podstawą do oceny skuteczności działania systemu pierwszej pomocy jest analiza przebiegu akcji ratowniczej - od momentu otrzymania informacji o zdarzeniu do czasu jej zakończenia. W takiej analizie należy uwzględnić:
 - skuteczność alarmowania, sposób i kanały komunikacji, funkcjonowanie ustalonego łańcucha reakcji,
 - czas dotarcia osób wyznaczonych do udzielania pierwszej pomocy do poszkodowanego,
 - możliwość dojazdu służb ratunkowych (wskazanie miejsca zdarzenia, stan dróg, doprowadzenie służb ratunkowych od bramy wjazdowej do poszkodowanego),
 - zapewnienie potrzebnego sprzętu i środków do udzielania pierwszej pomocy,
 - reagowanie osób zaangażowanych w przebieg akcji ratowniczej.
4. W przypadku konieczności wprowadzenia zmian w organizacji systemu pierwszej pomocy konieczna jest aktualizacja **Planu BIOZ (2)**. O wprowadzonych zmianach należy poinformować inwestora oraz podwykonawców.

Załącznik 1 Wzór formularza Łańcuch reakcji

ŁAŃCUCH REAKCJI

NAZWA BUDOWY:

Osoby upoważnione do ewakuacji budowy i/lub kierowania akcją ratowniczą:			
Lp.	Nazwisko i imię	Stanowisko	Telefon służbowy
1.			
2.			
3.			

Osoby wyznaczone i przeszkolone w zakresie udzielania pierwszej pomocy:			
Lp.	Nazwisko i imię	Stanowisko	Telefon służbowy
1.			
2.			
3.			

Osoby upoważnione do kierowania akcją ratowniczą na wypadek incydentu/awarii/szkody środowiskowej			
Lp.	Nazwisko i imię	Stanowisko	Telefon służbowy
1.			
2.			

.....
(data i podpis Kierownika Budowy)

Załącznik 2 Wzór formularza Plan dojazdu

PLAN DOJAZDU

BUDOWA/BIURO:		
ADRES:		
OPIS DOJAZDU:		
WSPÓŁRZĘDNE GPS:		
TELEFON ALARMOWY	999 – Pogotowie Ratunkowe 997 – Policja	998 – Straż pożarna 112 – Telefon alarmowy ogólny

.....
(data i podpis Kierownika Budowy)

UWAGA!!! Gdy wzywasz pomocy, nigdy nie odkładaj słuchawki jako pierwszy